T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 2015 / 856
KARAR NO : 2015 / 891
KARAR TR : 28.12.2015

ÖZET : 5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce Emekli Sandığı iştirakçisi iken vefat eden babasından dolayı yetim aylığı alan davacının, boşandığı eşiyle birlikte yaşadığının tespit edildiği gerekçesiyle aylığının kesilmesine ilişkin davalı idare işleminin iptali ile kesilen aylığın yeniden bağlanarak faizi ile birlikte ödenmesi istemiyle açılan davanın, İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : E. K.
Vekili : Av. C. B.
Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekilleri : Av. A.T. Ö., Av.T. Z.

O L A Y : Davacı vekili dilekçesinde, müvekkilinin eşinden 11/05/2006 tarihinde boşandığını, boşanma kararının kesinleşmesinden sonra davalı kuruma başvurduğunu ve vefat eden babasından dolayı kendisine yetim maaşı bağlandığını, ancak daha sonra boşanmış olmasına rağmen boşandığı eşi ile birlikte yaşamaya devam ettiği gerekçesi ile maaşının kesildiğini, 10/07/2013 tarihi itibariyle toplam 54.329,90.-TL borcun ödenmesinin davalı kurumca talep edildiğini, bunun üzerine dilekçe ile kuruma itiraz edildiğini, kurumun itirazı reddettiğini, davalı kurumun, müvekkilinin aldığı yetim maaşını muvazaalı boşanma sebebiyle kestiğini, yargılama sırasında da sübut bulacağı üzere müvekkili ile eski eşi arasında muvazaalı bir boşanma bulunmadığını, müvekkilinin eski eşi ile yaptığı boşanmanın gerçek olması sebebiyle boşanmanın tüm hukuki sonuçlarının da gerçek ve hukuki olduğunu, 2009 yılında trafik kazası sonucu müşterek çocukları Ecem ve Erkan'ın vefat ettiklerini, bunun sonucunda müvekkilinin, girdiği bunalım neticesinde eşiyle birlikte yaşama iradesi olmadan zaman zaman görüşmeye başladığını, ancak tekrar birlikte olamayacaklarını anlayınca ayrıldıklarını, müvekkilinin eksi eşinin, annesinin evinde oturduğunu, annesi ile müvekkilinin aynı sokakta oturduklarını, itiraz dilekçesinde de belirttiği gibi, her ne kadar eşiyle birlikte oturduğunu beyan etmiş ise de bulunduğu psikolojik ortam ve toplumda dul yaşamanın zorlukları dikkate alındığında müvekkilinin bu beyanının günlük yaşam ile uyuştuğunun görüldüğünü, müvekkili ile eski eşinin muvazaalı boşanma yapmadığını, müvekkilinin barışmak için zaman zaman eski eşi ile bir araya gelmesinin boşanmasının muvazaalı olduğu anlamına gelmediğini, hayatın olağan akışı içinde boşanmış ve tekrar bir araya gelme çabasında olan insanların zaman zaman görüşmelerinin, birlikte zaman geçirmelerinin normal olduğunu, vefat eden iki çocuk haricinde üç tane müşterek çocukları olduğunu, bu çocukların babaları ile şahsi münasebet tesisi düşünüldüğünde kurum işleminin hukuki dayanağı bulunmadığının anlaşılacağını ifade ederek; müvekkilinin babasından aldığı maaşın kesilmesine sebep olan davalı kurumun 27/05/2013 ile 02/07/2013 tarihli işlemlerinin iptaline, kesilen aylığın yeniden bağlanarak faizi ile birlikte müvekkiline ödenmesine karar verilmesi istemiyle 7.8.2013 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

YALOVA İŞ MAHKEMESİ: 19.3.2014 gün ve E:2013/348, K:2014/138 sayı ile, dava ve cevap dilekçelerine yer verdikten sonra; " Mahkememizce SGK nezdinde bulunan davacının babasına ait şahsi dosyası ve kurum denetmenlerince düzenlenen rapor getirtilmiş, Yalova Aile Mahkemesinin 2013/478 esas sayılı dosyası dosyamız içine alınmış, davacı tanıkları dinlenilmiştir.

Mahkememizce yapılan yargılama sonucunda; davanın kurum tarafından davacının boşandığı eşiyle birlikte yaşadığının tespit edilmesi üzerine babasından dolayı bağlanan yetim aylığının kesilmesiyle ilgili kurum işleminin iptaline, kesilen aylığın yeniden bağlanarak faiziyle davacıya ödenmesine ilişkin olduğu, davacının boşandıktan sonra ölen babasından dolayı yetim aylığı bağlanmasını talep ettiği, davacının babasının emekli sandığına tabi olarak çalıştığı ve bu kurum tarafından emekli aylığı bağlandığı, dolayısıyla dava konusu uyuşmazlığın 5434 sayılı kanun hükümlerine tabi olduğu, uyuşmazlığın çözümünde 506 veya 5510 sayılı kanun hükümlerinin uygulanma yerinin bulunmadığı, İş Mahkemelerinin 5521 sayılı kanun ile kurulmuş, istisnai nitelikte özel mahkemeler olduğu, bu durumda 5510 sayılı kanunun 101. maddesinde düzenlenen hükümlere göre sınırlı yetki ile donatılmış İş Mahkemesinin görevli olmadığı, 5434 sayılı yasanın uygulanması gereken uyuşmazlığın idari yargının görev alanına girdiği, yine 5434 sayılı yasadan doğan uyuşmazlıkların Uyuşmazlık Mahkemesinin 2012/536 Esas, 2012/433 Karar, 2012/531 Esas, 2012/428 Karar, 2012/532 Esas, 2012/429 Karar sayılı örnek kararlarında da belirtiliği üzere idari yargı yoluna tabi olduğu tüm dosya kapsamından anlaşılmakla dava dilekçesinin yargı yolu yanlışlığı nedeniyle reddine karar vermek sonuç ve kanaatine varılmıştır.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1-Davanın yargı yolu yanlışlığı nedeniyle REDDİNE…" karar vermiş, bu karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

Davacı vekili bu kez aynı istemle 24.4.2014 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 8.İDARE MAHKEMESİ: 13.11.2015 gün ve E:2014/1342 sayı ile, "(…)5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Gelir ve Aylık Bağlanmayacak Haller" başlıklı 56. maddesinde, ölen sigortalının hak sahiplerinden hangilerine gelir veya aylık ödenmeyeceği hususu düzenlenmiş ve eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı belirlenen eş ve çocukların, bağlanmış olan gelir ve aylıklarının kesileceği ve bu kişilere ödenmiş olan tutarların, 96. madde hükümlerine göre geri alınacağı belirtilmiş; "Kurumun Denetleme ve Kontrol Yetkisi" başlıklı 59. maddesinde, bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin işlemlerin denetiminin nasıl gerçekleştirileceği hususu düzenlenmiş; "Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri" başlıklı 101. maddesinde ise "Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür." hükmü yer almıştır.

Mülga 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nda hangi hallerde aylığın kesileceği ve borç çıkarılacağı düzenlenmiş olup, bu haller arasında eşinden boşandıktan sonra yetim aylığı bağlananların bu boşanmalarının muvazaalı olduğunun tespiti halinde aylığın kesileceği ve ödenmiş aylıkların borç çıkarılacağı yolunda bir düzenleme yer almamaktadır.

Bu konuda ilk yasal düzenleme 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 56. maddesinin son fikrasında yer alan "Eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyle fiilen birlikte yaşadığı belirlenen eş ve çocukların, bağlanmış olan gelir ve aylıkları kesilir. Bu kişilere ödenmiş olan tutarlar, 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır." kuralı ile getirilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının eşinden boşanması üzerine vefat eden babasından dolayı yetim aylığı bağlandığı, Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan denetim neticesinde boşandığı eşi ile birlikte yaşadığının tespiti üzerine yetim aylığının kesildiği ve daha önce aldığı yetim aylıklarının borç çıkarılması üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda, her ne kadar davacının kesilen aylığının Emekli Sandığından aylık almakta iken vefat eden babasından dolayı 5434 sayılı Kanun uyarınca bağlanan yetim aylığı olduğu görülmekte ise de; dava konusu işlemin 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca tesis edildiği ve anılan Kanun'un 101. maddesi uyarınca bu Kanun'un uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların İş Mahkemelerinde görülmesi gerektiği açıkça düzenlenmiş olduğundan, bakılan davaya ilişkin tesis edilen işlemin 5510 sayılı Kanundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda; 5510 sayılı Yasa'da görevli mahkeme olarak İş Mahkemesinin gösterilmesi sebebiyle, bakılan uyuşmazlığın görüm ve çözüm yerinin adli yargı olduğu sonucuna varılmış olup, bakılan uyuşmazlığın idare mahkemelerince görülüp çözümlenmesine olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, görüm ve çözümü idari yargının görevinde bulunmayan davada 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 19.maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda karar verilinceye kadar ertelenmesine…" karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Ali ÇOLAK, Yusuf Ziyaattin CENİK, Alaittin Ali ÖĞÜŞ, Süleyman Hilmi AYDIN, Mehmet AKBULUT ve Yüksel DOĞAN'ın katılımlarıyla yapılan 28.12.2015 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: İdare mahkemesince, 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde öngörülen durumun aksine, adli yargı kararının kesinleşme durumu açıklığa kavuşturulmadan ve önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğu görülmekte ise de; uyuşmazlığı çözmeye yeterli bilgi ve belgelerin dosyada bulunduğu, adli yargı kararının kesinleşme durumunun UYAP üzerinden tespit edildiği ve sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Uğurtan ALTUN ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Emekli Sandığı iştirakçisi iken vefat eden babasından dolayı yetim aylığı alan davacının, boşandığı eşiyle birlikte yaşadığının tespit edildiği gerekçesiyle aylığının kesilmesine ilişkin davalı idare işleminin iptali ile kesilen aylığın yeniden bağlanarak faizi ile birlikte ödenmesi istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının 11/05/2006 tarihinde eşinden boşandığı, 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre emekli aylığı almakta iken 28/04/1997 tarihinde vefat etmiş olan babasından dolayı, dul olması nedeniyle 01/06/2006 tarihinden itibaren kendisine yetim aylığı bağlandığı, İdarece yapılan araştırmalar sonrasında, davacının boşandığı eşiyle halen beraber yaşadıklarının bildirilmesi üzerine, aylıklarının 01/11/2008 tarihinden itibaren kesilerek yersiz ödenen aylıkların 5510 sayılı Kanunun 96 ıncı maddesi hükümlerine göre tahsiline karar verildiği anlaşılmıştır.

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlar kapsamındaki hizmet akdine göre ücretle çalışanlar (Sosyal Sigortalılar), kendi hesabına çalışanlar (Bağ-Kur'lular), tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar (Tarım Bağ-Kur'luları), tarım işlerinde ücretle çalışanlar, (Tarım sigortalıları), devlet memurları ve diğer kamu görevlilerini (Emekli Sandığı İştirakçileri), geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme tabi tutmuş, beş farklı emeklilik rejimini aktüeryal olarak hak ve hükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplamıştır. 5510 sayılı Kanunun iptali amacıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi, 15.12.2006 tarih ve E: 2006/111, K: 2006/112 sayılı kararıyla, anılan Kanunun birçok maddesi ile birlikte, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı

Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlilerini diğer sigortalılarla aynı sisteme tabi kılan (başta 4/c maddesi) hükümlerin iptaline karar vermiş; bu karardan sonra kabul edilen 17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı Kanunla 5510 sayılı Kanunda düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanuna eklenen Geçici 1 nci ve Geçici 4 ncü maddelerle, 5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce 5510 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin birinci fikrasının (c) bendi kapsamında olanlar (memurlar ile diğer kamu görevlileri) ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 5754 sayılı Kanunun kimi hükümlerinin iptali istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 30.3.2011 tarih ve E: 2008/56, K:2011/58 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

5510 sayılı Kanunun 101 nci maddesinde yer alan "…bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür." bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi, 22.12.2011 tarih ve E: 2010/65, K: 2011/169 sayılı kararıyla (RG. 25.1.2012, Sayı: 28184) davayı redle sonuçlandırmakla birlikte; söz konusu kararın Mahkememiz önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak şekilde şu gerekçeye dayandırmıştır: "…5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir… Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yani sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulanan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır…"

Yukarıda sözü edilen mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi kararının birlikte değerlendirilmesinden, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, daha önce olduğu üzere 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları gibi bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümlerinin uygulanmaya devam edileceği; ancak, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanunun değil 5510 sayılı Kanunun öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

Kaldı ki; T.C. Anayasası'nın 158.maddesindeki "…diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin kararı esas alınır " hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesi kararının bu uyuşmazlığın çözümünde esas alınacağı tartışmasızdır.

Bu durumda, 5510 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanuna göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin "idari işlem" ve "idari eylem" niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunan, 5754 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce, emekli sandığı iştirakçisi olan müteveffa babasından dolayı kendisine yetim aylığı bağlanan davacı tarafından, boşandığı eşiyle beraber yaşadığının tespiti neticesinde bağlanan yetim aylığının kesilmesi üzerine, söz konusu işlemin iptali ile kesilen aylığın yeniden bağlanarak faizi ile birlikte ödenmesi istemiyle açılan davanın, görüm ve çözümünün; gerek 5510 sayılı Yasanın 56.maddesinin, yürürlükten kaldırılan 5434 sayılı Yasanın 75.maddesinin genişletilmiş hali olması, Yasanın dava konusu olaya ilişkin 56.maddesinin son fikrasının 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmesi; buna karşılık davacıya, 5434 sayılı Yasa hükümlerine göre, müteveffa babasından dolayı yetim aylığı bağlanması işleminin 5434 sayılı Yasa uyarınca tesis edilmesi hususları da gözetildiğinde, idari yargı yerinde görüleceği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Ankara 8.İdare Mahkemesinin başvurusunun reddi gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Ankara 8.İdare Mahkemesinin 13.11.2015 gün ve E:2014/1342 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 28.12.2015 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Serdar	Ali	Yusuf Ziyaattin	Alaittin Ali
ÖZGÜLDÜR	ÇOLAK	CENİK	ÖĞÜŞ

Üye	Üye	Üye
Süleyman Hilmi	Mehmet	Yüksel
AYDIN	AKBULUT	DOĞAN